

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 22 października 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Zabezpieczenie społeczne — Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 — Artykuł 67 — Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 — Artykuł 60 ust. 1 — Przyznanie świadczeń rodzinnych w wypadku rozwodu — Pojęcie „osoby zainteresowanej” — Przepisy państwa członkowskiego przewidujące przyznanie dodatków rodzinnych rodzicowi, który przyjął dziecko do swego gospodarstwa domowego — Zamieszkiwanie przez tego rodzica w innym państwie członkowskim — Niezłożenie przez tego rodzica wniosku o przyznanie dodatków rodzinnych — Ewentualne prawo drugiego rodzica do złożenia wniosku o przyznanie dodatków rodzinnych

W sprawie C-378/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesfinanzhof (Niemcy) postanowieniem z dnia 8 maja 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 sierpnia 2014 r., w postępowaniu:

Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen

przeciwko

Tomisławowi Trapkowskiemu,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, F. Biltgen, A. Borg Barthet, M. Berger i S. Rodin (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 czerwca 2015 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu T. Trapkowskiego przez C. Rebber, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez B. Koopman oraz M. Bulterman, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Kaye, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez J. Holmesa, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez S. Grünheid oraz D. Martina, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 60 ust. 1 zdania drugie i trzecie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania toczącego się pomiędzy Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen (federalnym urzędem pracy – saksońska kasa świadczeń rodzinnych, zwanym dalej „BfA”) a T. Trapkowskim w przedmiocie odmowy wypłacenia dodatków rodzinnych na dziecko T. Trapkowskiego, które zamieszkuje ze swą matką w Polsce.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 883/2004

- 3 Artykuł 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. L 200, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 72), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. L 149, s. 4), (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”), stanowi:

„Do celów stosowania niniejszego rozporządzenia:

[...]

i) określenie »członek rodziny« oznacza:

- 1) (i) każdą osobę określoną lub uznaną za członka rodziny lub określoną jako członek gospodarstwa domowego przez ustawodawstwo, na mocy którego przyznawane są świadczenia;

[...]”.

- 4 Artykuł 2 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do obywateli państwa członkowskiego, bezpaństwowców i uchodźców mieszkających w państwie członkowskim, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich, oraz do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu”.

5 Artykuł 11 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

2. Do celów stosowania przepisów tego tytułu osoby otrzymujące świadczenia pieniężne z powodu lub w konsekwencji swej [pracy najemnej lub] na własny rachunek uważane są za wykonujące wspomnianą pracę. Nie dotyczy to świadczeń z tytułu inwalidztwa, emerytur ani rent rodzinnych, ani też rent z tytułu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych lub świadczeń pieniężnych z tytułu choroby obejmujących leczenie przez czas nieokreślony.

3. Zgodnie z przepisami [z zastrzeżeniem przepisów] art. 12–16:

a) osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

[...]”.

6 Artykuł 67 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Osoba jest uprawniona do świadczeń rodzinnych zgodnie z ustawodawstwem właściwego państwa członkowskiego, włącznie ze świadczeniami dla członków rodziny, którzy zamieszkują w innym państwie członkowskim, tak jak gdyby zamieszkiwali oni w pierwszym państwie członkowskim. Jednak emeryt lub rencista jest uprawniony do świadczeń rodzinnych zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego właściwego ze względu na emeryturę lub rentę”.

7 Artykuł 68 ust. 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zasady pierwszeństwa w przypadku zbiegu praw do świadczeń”, ustala „zasady pierwszeństwa” w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa więcej niż jednego państwa członkowskiego udzielane są świadczenia w tym samym okresie i dla tych samych członków rodziny.

Rozporządzenie nr 987/2009

8 Zgodnie z art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009:

„Wniosek o przyznanie świadczeń rodzinnych kierowany jest do instytucji właściwej. Do celów stosowania art. 67 i 68 rozporządzenia podstawowego uwzględnia się – w szczególności w odniesieniu do prawa danej osoby do ubiegania się o takie świadczenia – sytuację całej rodziny, tak jak gdyby wszystkie osoby zainteresowane podlegały ustawodawstwu zainteresowanego państwa członkowskiego i miały miejsca zamieszkania w tym państwie. W przypadku gdy osoba uprawniona do ubiegania się o świadczenia nie wykonuje swego prawa, instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie, uwzględnia wniosek o przyznanie świadczeń rodzinnych złożony przez drugiego rodzica, osobę traktowaną jak rodzic lub przez osobę lub instytucję występującą jako opiekun dziecka lub dzieci”.

Prawo niemieckie

9 Paragraf 64 ust. 1 i 2 Einkommensteuergesetz (federalnej niemieckiej ustawy o podatku dochodowym, zwanej dalej „EStG”) stanowi:

„1. Dodatki rodzinne na każde dziecko są wypłacane tylko jednemu uprawnionemu.

2. W przypadku wielu uprawnionych dodatek rodzinny wypłaca się temu z nich, który przyjął dziecko do swojego gospodarstwa domowego. W przypadku przyjęcia dziecka do wspólnego gospodarstwa domowego rodziców, rodzica i jego małżonka, rodziców zastępczych lub dziadków, opiekunowie ci postanawiają między sobą, które z nich pobiera dodatek. [...]”.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 10 Tomisław Trapkowski, zamieszkujący w Niemczech, jest rozwiedziony z byłą małżonką, która wraz z ich urodzonym w kwietniu 2000 r. wspólnym dzieckiem mieszka w Polsce.
- 11 W okresie od stycznia 2011 r. do października 2012 r. T. Trapkowski pobierał przez pewien czas zasiłek dla bezrobotnych. Jednakże od listopada 2011 r. do stycznia 2012 r. oraz w okresie od 1 do 22 lutego 2012 r. był zatrudniony w Niemczech jako pracownik najemny, w następstwie czego pobierał świadczenia z zabezpieczenia społecznego na podstawie prawa niemieckiego.
- 12 W sierpniu 2012 r. T. Trapkowski wystąpił do BfA z wnioskiem o przyznanie dodatków rodzinnych na rzecz swojego syna za okres od stycznia 2011 r. do października 2012 r. W odnośnym okresie matka dziecka, która wykonywała działalność zawodową w Polsce, nie pobierała dodatków rodzinnych ani nawet nie ubiegała się o ich przyznanie, czy to na podstawie ustawodawstwa niemieckiego, czy polskiego.
- 13 Decyzją z dnia 3 września 2012 r. BfA oddalił wniosek T. Trapkowskiego na tej podstawie, że zgodnie z prawem niemieckim w pierwszej kolejności uprawniona do dodatków rodzinnych jest matka dziecka. Odwołanie złożone od tej decyzji również zostało oddalone.
- 14 Finanzgericht Düsseldorf (sąd finansowy w Düsseldorfie) uwzględnił natomiast wniesioną przez T. Trapkowskiego skargę na decyzję BfA z dnia 3 września 2012 r. i na decyzję oddalającą odwołanie. Sąd ten stwierdził bowiem, że T. Trapkowski jest uprawniony do dodatków rodzinnych zgodnie z prawem niemieckim, ponieważ znajduje ono zastosowanie do sytuacji zainteresowanego na podstawie art. 11 ust. 1 i art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004.
- 15 Ponadto, zdaniem tego sądu, na podstawie przewidzianej w art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 987/2009 fikcji, rodzinę T. Trapkowskiego należy traktować tak, jak gdyby zamieszkiwała w Niemczech. Tym samym w sprawie w postępowaniu głównym nie doszło do konfliktu norm prawnych w rozumieniu art. 68 rozporządzenia nr 883/2004, ponieważ matka dziecka nie mogła ubiegać się o świadczenia rodzinne w Polsce.
- 16 Finanzgericht Düsseldorf stwierdził, że celem art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 jest wyłącznie uniemożliwienie tego, by dana osoba opuszczająca jedno państwo członkowskie i udająca się do innego państwa członkowskiego utraciła swe prawa, a nie ograniczenie czy wyłączenie praw osoby mieszkającej na terytorium krajowym.
- 17 BfA wniósł skargę rewizyjną na orzeczenie wydane przez Finanzgericht Düsseldorf, podnosząc, że osoby, do których znajduje zastosowanie rozporządzenie nr 883/2004, podlegają wyłącznie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Zgodnie z przepisami niemieckimi świadczenia rodzinne przysługują osobie, która przyjęła dziecko do swego gospodarstwa domowego.
- 18 Zdaniem BfA, na podstawie art. 67 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, a także na podstawie orzecznictwa Trybunału można stwierdzić, że w sprawie w postępowaniu głównym uprawnioną do świadczeń rodzinnych była w pierwszej kolejności, zgodnie z prawem niemieckim, matka dziecka, a nie T. Trapkowski.

- 19 Sąd odsyłający podkreśla, że prawo niemieckie przewiduje, iż dodatki rodzinne są wypłacane wyłącznie możliwemu do zidentyfikowania beneficjentowi. Zgodnie z tym prawem dodatki te są wypłacane temu z rodziców, który przyjął dziecko do swego gospodarstwa domowego, ponieważ według powszechnego doświadczenia życiowego ten, któremu powierzona została piecza nad dzieckiem, jest obciążony największymi kosztami utrzymania dziecka. W tym względzie sąd ten stawia sobie pytanie o to, czy stosowanie prawa Unii w sprawie w postępowaniu głównym mogłoby prowadzić do uchylecia prawa do dodatków rodzinnych dla T. Trapkowskiego.
- 20 Wspomniany sąd zauważa, że okoliczność, iż byłej małżonce T. Trapkowskiego nie przysługuje prawo do polskich świadczeń rodzinnych, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii, czy rozporządzenie nr 883/2004 znajduje zastosowanie w sprawie w postępowaniu głównym. Ponadto ten sam sąd stwierdza, że na podstawie prawa niemieckiego okoliczność, że rodzice dziecka są rozwiedzeni, nie może sprawiać, że nie będą traktowani jako członkowie rodziny, którym mogą zostać wypłacone świadczenia rodzinne.
- 21 Biorąc pod uwagę to, że przewidziana w art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 fikcja znajduje zastosowanie, sąd odsyłający uważa, że nie można od razu wykluczyć, w szczególności w świetle art. 68a rozporządzenia nr 883/2004, wykładni, zgodnie z którą matka dziecka mogłaby mieć prawo do świadczeń rodzinnych, zważywszy, że powinna zostać uznana, na podstawie tej fikcji, za osobę zamieszkującą w Niemczech i że dziecko mieszka w jej gospodarstwie domowym.
- 22 Tymczasem, gdyby taka wykładnia była dopuszczona, sąd odsyłający stawia sobie pytanie o to, czy art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 stoi na przeszkodzie temu, by do sprawy w postępowaniu głównym znajdował zastosowanie § 64 ust. 2 EStG, zgodnie z którym wyłącznie rodzic, który przyjął dziecko do swego gospodarstwa domowego, może ubiegać się o dodatki rodzinne lub, czy należy raczej dokonać rozróżnienia pomiędzy prawem do ubiegania się o dodatki rodzinne, które to prawo mogłoby być przyznane T. Trapkowskiemu, a prawem do faktycznego pobierania takich dodatków, które zostałyby zastrzeżone wyłącznie dla byłej małżonki zainteresowanego, ponieważ to z nią zamieszkuje dziecko.
- 23 Wreszcie, jeśli wykładni art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 należałoby dokonywać w ten sposób, że prawo do świadczeń rodzinnych przechodzi na rodzica zamieszkującego na terytorium krajowym, w sytuacji gdy pierwszy beneficjent świadczeń, zamieszkujący w innym państwie członkowskim nie złożył wniosku, sąd odsyłający stawia pytanie o to, po jakim okresie tego pierwszego beneficjenta należy uznać za osobę, która nie złożyła wniosku.
- 24 W tych okolicznościach Bundesfinanzhof (federalny trybunał finansowy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy w przypadku, w którym osoba mieszkająca w jednym państwie członkowskim (w kraju) jest uprawniona do zasiłku na dzieci, które zamieszkują w innym państwie członkowskim (za granicą) wraz z drugim, żyjącym z tą osobą w separacji małżonkiem, należy stosować art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 987/2009 z tym skutkiem, że fikcja, zgodnie z którą do celów stosowania art. 67 i 68 rozporządzenia nr 883/2004 uwzględnia się – w szczególności w odniesieniu do prawa danej osoby do ubiegania się o takie świadczenia – sytuację całej rodziny, tak jak gdyby wszystkie osoby zainteresowane podlegały ustawodawstwu danego państwa członkowskiego i miały miejsce zamieszkania w tym państwie, sprawia, iż prawo do zasiłku na dzieci przysługuje wyłącznie małżonkowi zamieszkującemu w innym państwie członkowskim (za granicą) z uwagi na to, że prawo krajowe pierwszego państwa członkowskiego (w kraju) stanowi, iż w przypadku kilku osób uprawnionych do zasiłku na dzieci prawo do ubiegania się o ten zasiłek ma ten rodzic, który przyjął dziecko do swojego gospodarstwa domowego?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

Czy w okolicznościach faktycznych przedstawionych w pytaniu pierwszym art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 należy interpretować w ten sposób, że rodzicowi mieszkającemu w jednym państwie członkowskim (w kraju) przysługuje prawo do zasiłku na dzieci na podstawie prawa krajowego z uwagi na to, że zamieszkujący w innym państwie członkowskim (za granicą) drugi rodzic nie złożył wniosku o przyznanie zasiłku na dzieci?

3) W przypadku udzielenia odpowiedzi na pytanie drugie w okolicznościach przedstawionych w pytaniu pierwszym w ten sposób, że niezłożenie przez rodzica zamieszkującego w innym państwie członkowskim UE wniosku o przyznanie zasiłku na dzieci prowadzi do przejścia prawa do tego zasiłku na rodzica mieszkającego w kraju:

po jakim czasie należy przyjąć, że zamieszkujący w innym państwie członkowskim UE rodzic nie »wykonuje« prawa do ubiegania się o zasiłek na dzieci w rozumieniu art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 z tym skutkiem, że przysługuje ono rodzicowi mieszkającemu w kraju?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

- 25 W celu udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne należy na wstępie stwierdzić, że osoba taka jak T. Trapkowski, okresowo zatrudniona w państwie członkowskim, w tym wypadku w Republice Federalnej Niemiec, a ponadto mająca w tym państwie swe miejsce zamieszkania, podlega zakresowi stosowania rozporządzenia nr 883/2004, na podstawie jego art. 2 ust. 1 i art. 11 ust. 3 lit. a).
- 26 Ponadto bezsprzeczne jest, że świadczenie będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które ma na celu złagodzenie obciążeń wynikających z utrzymywania dzieci, wchodzi w zakres pojęcia „świadczenia rodzinnego” w rozumieniu rozporządzenia nr 883/2004 (zob. wyroki: Offermanns, C-85/99, EU:C:2001:166, pkt 41; Lachheb, C-177/12, EU:C:2013:689, pkt 35).
- 27 Co więcej, jeśli chodzi o pojęcie „członka rodziny”, to z art. 1 lit. i) pkt 1 ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 wynika, że oznacza ono „każdą osobę określoną lub uznaną za członka rodziny lub określoną jako członek gospodarstwa domowego przez ustawodawstwo, na mocy którego przyznawane są świadczenia”.
- 28 W niniejszym wypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że prawo niemieckie uściśla osoby uprawnione do dodatków rodzinnych, nie definiując jednak wyraźnie pojęcia „członka rodziny”.
- 29 Jednakże, jak zauważa sąd odsyłający, prawo do świadczeń rodzinnych na rzecz dziecka jest przyznawane, zgodnie z prawem niemieckim, krewnym pierwszego stopnia tego dziecka, bez względu na to, czy pozostają oni w związku małżeńskim, czy nie.
- 30 Na tej podstawie wspomniany sąd stwierdza, że rozpatrywane w postępowaniu głównym dziecko, jak również jego matka powinni zostać uznani za członków rodziny T. Trapkowskiego w rozumieniu prawa niemieckiego, jeśli chodzi o prawo do świadczeń rodzinnych.
- 31 Do Trybunału natomiast nie należy podważanie takiego stwierdzenia, poczynionego na podstawie prawa krajowego w wykładni nadanej przez sąd krajowy (zob. podobnie wyrok Slanina, C-363/08, EU:C:2009:732, pkt 27).

- 32 Co się tyczy możliwości zastosowania zasad pierwszeństwa przewidzianych w art. 68 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w wypadku sytuacji zbiegu praw, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, aby można było uznać, iż w danym przypadku ma miejsce zbieg praw do świadczeń rodzinnych, nie wystarczy, by takie świadczenia były należne w państwie członkowskim miejsca zamieszkania dziecka i równocześnie mogły być tylko należne w innym państwie członkowskim, w którym pracuje jeden z rodziców tego dziecka (wyrok Schwemmer, C-16/09, EU:C:2010:605, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 W rezultacie, biorąc pod uwagę, że matka dziecka, którego dotyczy postępowanie główne, nie może ubiegać się o świadczenia rodzinne w Polsce, zasady pierwszeństwa nie znajdują zastosowania w sprawie w postępowaniu głównym.

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

- 34 Poprzez swoje pierwsze pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 987/2009 należy dokonywać w ten sposób, że przewidziana w tym przepisie fikcja mogłaby prowadzić do przyznania prawa do świadczeń rodzinnych osobie niemającej miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego właściwego do wypłaty tych świadczeń.
- 35 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że przewidziana w art. 67 rozporządzenia nr 883/2004 fikcja skutkuje tym, iż osoba może ubiegać się o świadczenia rodzinne na rzecz członków rodziny, którzy zamieszkują w państwie członkowskim innym niż państwo właściwe do wypłaty tych świadczeń, tak jak gdyby zamieszkiwali oni w tym ostatnim państwie członkowskim.
- 36 W drugiej kolejności art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 987/2009 przewiduje, że do celów stosowania rozporządzenia nr 883/2004 uwzględnia się – w szczególności w odniesieniu do prawa danej osoby do ubiegania się o świadczenia rodzinne – sytuację całej rodziny, tak jak gdyby wszystkie osoby zainteresowane podlegały ustawodawstwu zainteresowanego państwa członkowskiego i miały miejsca zamieszkania w tym państwie.
- 37 W trzeciej kolejności z art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 wynika, że w sytuacji gdy osoba, która może ubiegać się o przyznanie świadczeń rodzinnych, nie korzysta ze swego prawa, „drugi rodzic” znajduje się w kręgu osób i instytucji uprawnionych do złożenia wniosku o przyznanie takich świadczeń.
- 38 Z art. 67 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wynika z jednej strony, że osoba może ubiegać się o świadczenia rodzinne na rzecz członków swojej rodziny, którzy zamieszkują w państwie członkowskim innym niż państwo właściwe do wypłaty tych świadczeń, a z drugiej, że możliwość złożenia wniosku o przyznanie świadczeń rodzinnych została przyznana nie tylko osobom, które mają miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego zobowiązanego do wypłaty świadczeń rodzinnych, ale również wszystkim „osobom zainteresowanym”, które mogą ubiegać się o te świadczenia, wśród których znajdują się rodzice dziecka, na którego rzecz wnosi się o wypłatę świadczeń.
- 39 W rezultacie, biorąc pod uwagę, że rodzice dziecka, na którego rzecz wnioskuje się o przyznanie świadczeń rodzinnych, podlegają zakresowi pojęcia „osób zainteresowanych” w rozumieniu art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, które są upoważnione do występowania o przyznanie tych świadczeń, nie można wykluczyć, że rodzic, który ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo zobowiązane do wypłaty tych świadczeń, jest osobą uprawnioną do pobierania wspomnianych świadczeń, przy spełnieniu dodatkowo wszystkich innych przesłanek określonych w prawie krajowym.

- 40 Tymczasem do właściwych organów krajowych należy określenie, jakim osobom, zgodnie z prawem krajowym, przysługuje prawo do świadczeń rodzinnych.
- 41 Z powyższego wynika, że wykładni art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 987/2009 należy dokonywać w ten sposób, że przewidziana w tym przepisie fikcja może prowadzić do przyznania prawa do świadczeń rodzinnych osobie niemającej miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego właściwego do wypłaty tych świadczeń, w sytuacji gdy zostały spełnione wszystkie inne przesłanki do przyznania tych świadczeń, przewidziane w prawie krajowym, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

- 42 Poprzez swoje drugie pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 należy dokonywać w ten sposób, że rodzic dziecka, na którego rzecz przyznawane są świadczenia rodzinne, mieszkający w państwie członkowskim zobowiązanym do wypłaty tych świadczeń, powinien uzyskać prawo do tych świadczeń z uwagi na to, że zamieszkujący w innym państwie członkowskim drugi rodzic nie złożył wniosku o przyznanie świadczeń rodzinnych.
- 43 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy przypomnieć tytułem wstępu, że rozporządzenia nr 987/2009 i nr 883/2004 nie wskazują osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych, nawet jeśli ustalają zasady pozwalające na wskazanie osób mogących ubiegać się o te świadczenia.
- 44 Osoby uprawnione do świadczeń rodzinnych są bowiem, jak wynika jasno z art. 67 rozporządzenia nr 883/2004, określone zgodnie z prawem krajowym.
- 45 Ponadto należy zauważyć, że art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 stanowi, iż w przypadku gdy osoba uprawniona do ubiegania się o świadczenia rodzinne nie wykonuje swego prawa, właściwe instytucje państw członkowskich powinny uwzględnić wnioski o przyznanie takich świadczeń złożone przez osoby lub instytucje wskazane w tym przepisie, wśród których jest także „drugi rodzic”.
- 46 Po pierwsze, zarówno z brzmienia, jak i z systematyki art. 60 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wynika, że należy dokonać rozróżnienia pomiędzy złożeniem wniosku o świadczenia rodzinne a prawem do pobierania takich świadczeń.
- 47 Po drugie, również z brzmienia tego przepisu wynika, że wystarczy, by jedna z osób mogących ubiegać się o świadczenia rodzinne złożyła wniosek o przyznanie takich świadczeń, aby właściwa instytucja państwa członkowskiego była zobowiązana uwzględnić ten wniosek.
- 48 Prawo Unii nie stoi jednak na przeszkodzie temu, by taka instytucja, stosując prawo krajowe, doszła do wniosku, że osoba uprawniona do pobierania świadczeń rodzinnych na dziecko jest inną osobą niż osoba, która złożyła wniosek o przyznanie tych świadczeń.
- 49 W rezultacie, w sytuacji gdy wszystkie przesłanki przyznania świadczeń rodzinnych na dziecko są spełnione i gdy te świadczenia są faktycznie przyznawane, bez znaczenia jest odpowiedź na pytanie, który z rodziców, na podstawie prawa krajowego, jest uznany za osobę uprawnioną do pobierania takich świadczeń (zob. podobnie wyrok Hoever i Zachow, C-245/94 i C-312/94, EU:C:1996:379, pkt 37).

- 50 Z powyższego wynika, że wykładni art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 należy dokonywać w ten sposób, że nie oznacza on, iż rodzic dziecka, na którego rzecz przyznawane są świadczenia rodzinne, mieszkający w państwie członkowskim zobowiązanym do wypłaty tych świadczeń, powinien uzyskać prawo do tych świadczeń z uwagi na to, że zamieszkujący w innym państwie członkowskim drugi rodzic nie złożył wniosku o przyznanie świadczeń rodzinnych.
- 51 Biorąc pod uwagę odpowiedź udzieloną na pytanie drugie, nie ma konieczności udzielania odpowiedzi na trzecie pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Wykładni art. 60 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego należy dokonywać w ten sposób, że przewidziana w tym przepisie fikcja może prowadzić do przyznania prawa do świadczeń rodzinnych osobie niemającej miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego właściwego do wypłaty tych świadczeń, w sytuacji gdy zostały spełnione wszystkie inne przesłanki do przyznania tych świadczeń, przewidziane w prawie krajowym, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.**
- 2) **Wykładni art. 60 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia nr 987/2009 należy dokonywać w ten sposób, że nie oznacza on, iż rodzic dziecka, na którego rzecz przyznawane są świadczenia rodzinne, mieszkający w państwie członkowskim zobowiązanym do wypłaty tych świadczeń, powinien uzyskać prawo do tych świadczeń z uwagi na to, że zamieszkujący w innym państwie członkowskim drugi rodzic nie złożył wniosku o przyznanie świadczeń rodzinnych.**

Podpisy